

Το Δοξαστικό των Αίνων της Γ' Κυριακής των Νηστειών (Θεόδωρος Ρόκας, Θεολόγος - ΜΑ Ερμηνευτικής Θεολογίας)

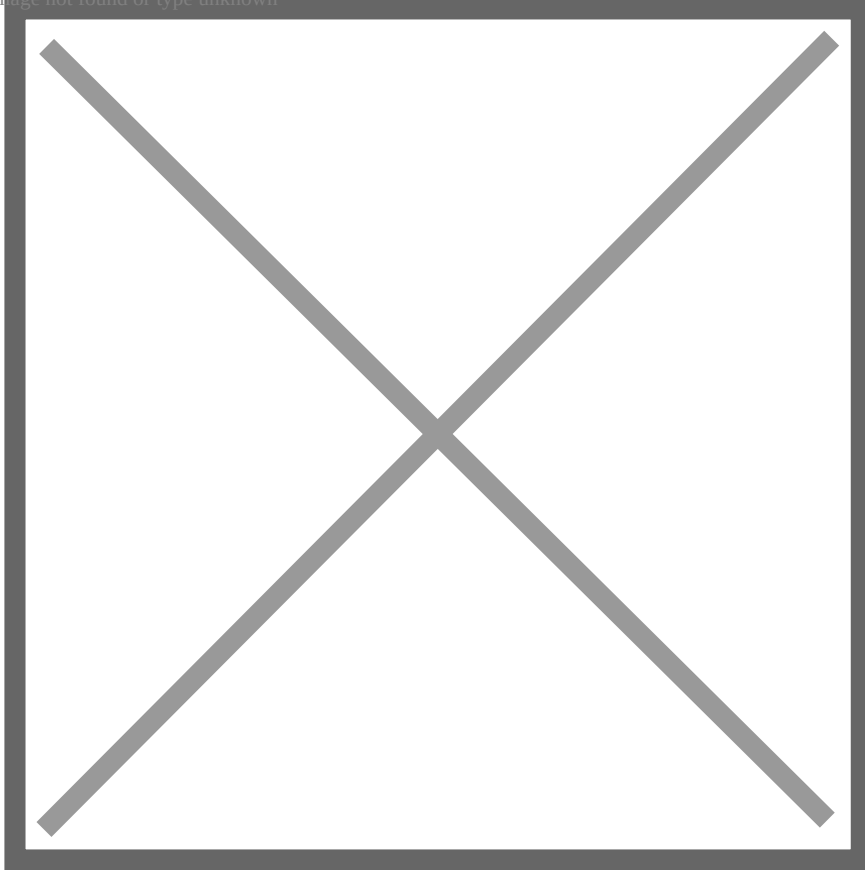
/ [Πεμπουσία](#)



Γ' Κυριακή των ή αλλιώς Κυριακή της Σταυροπροσκυνήσεως και σύμφωνα με το Συναξάρι της ημέρας: *«τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, Κυριακῇ τρίτῃ τῶν Νηστειῶν, τὴν Προσκύνησιν ἐορτάζομεν τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ Σταυροῦ»* Συναξάρι της εορτής. Η Κυριακή αυτή ονομάστηκε έτσι -Κυριακή της Σταυροπροσκυνήσεως- επειδή κατά την ημέρα αυτή προβάλλεται από την Ορθόδοξο Εκκλησία ο Τίμιος Σταυρός και εκτίθεται σε προσκύνηση από τους πιστούς προκειμένου να τους ενδυναμώσει να συνεχίσουν τη νηστεία και τον αγώνα της καταπολέμησης των παθών, όπως ακριβώς

πληροφορεί το Υπόμνημα του Συναξαρίου της ημέρας: «τῇ αὐτοῦ δυνάμει, Χριστέ ὁ Θεός, καὶ ἡμᾶς τῶν τοῦ πονηροῦ διαφύλαξον ἐπηρειῶν, καὶ τὰ θεῖά σου Πάθη, καὶ τὴν ζωηφόρον Ἀνάστασιν προσκυνῆσαι ἀξίωσον, τὸ τεσσαρακονθήμερον εὐμαρῶς διανύσαντας στάδιον, καὶ ἐλέησον ἡμᾶς ὡς μόνος ἀγαθὸς καὶ φιλόανθρωπος».

Image not found or type unknown



Ολόκληρη η υμνολογία της ημέρας, αρχής γενομένης από τα Στιχηρά Ιδιόμελα του εσπερινού, τα δοξαστικά του εσπερινού, το απολυτίκιο, ο κανόνας του ὁρθρου, τα μεσώδια καθίσματα, το κοντάκιο, ο οἶκος, τα εξαποστειλάρια και οι αἵνοι ἔχουν ως σημεῖο αναφοράς, ως αποκλειστικό περιεχόμενο ένα και μοναδικό θέμα. Τον ζωοποιό Σταυρό του Κυρίου. Η υμνολογία αφενός εγκωμιάζει το Σταυρό του Κυρίου, υπενθυμίζοντας με αυτόν τον τρόπο στους πιστούς τη σημασία που ἔχει στη ζωή τους ο Σταυρός αφετέρου κάνει συνεχείς αναφορές στο Πάθος του Κυρίου, μέσω του οποίου λυτρώθηκε η ανθρώπινη φύση από την αμαρτία.

Εξαίρεση από τα ανωτέρω υμνογραφικά στοιχεία της εορτής αποτελεί το δοξαστικό των αἰνων της Ακολουθίας του Ὁρθρου, το οποίο δεν κάνει την παραμικρή αναφορά στο Σταυρό του Κυρίου, ἀλλὰ αντίθετα κάνει λόγο για ένα ἄλλο περιστατικό. Το δοξαστικό των αἰνων είναι το ακόλουθο:

«Τὴν ὑψηλόφρονα γνώμην τῶν κακίστων Φαρισαίων ὁ πάντων Κύριος παραβολικῶς ἐκφεύγειν ταύτην ἐδίδαξε καὶ μὴ ὑψηλοφρονεῖν, παρ' ὃ δεῖ φρονεῖν, πάντας ἐπαίδευσεν ὑπογραμμὸς καὶ τύπος ὁ αὐτὸς γενόμενος, μέχρι Σταυροῦ καὶ θανάτου,

ἐαυτὸν ἐκένωσεν. Εὐχαριστοῦντες οὖν σὺν τῷ Τελῶνῃ εἵπωμεν, ὁ παθὼν ὑπὲρ ἡμῶν καὶ ἀπαθὴς διαμείνας Θεὸς τῶν παθῶν ἡμᾶς ῥῦσαι, καὶ σῶσον τὰς ψυχὰς ἡμῶν».

Για ποιό λοιπόν θέμα κάνει λόγο το δοξαστικό των αίνων; Μα φυσικά για την αντιπαράθεση του Τελώνου και του Φαρισαίου, αντιπαράθεση που προέρχεται από την περίφημη παραβολή – διήγηση που απαντά στο κατά Λουκάν ευαγγέλιο (18,10-14), την παραβολή του Τελώνου και του Φαρισαίου. Με αυτήν την παραβολή ξεκινά η περίοδος του Τριωδίου, δηλ. η περίοδος εκείνη που εκτείνεται σε δέκα (10) εβδομάδες, συμπεριλαμβανομένης της Μεγάλης Εβδομάδας, γίνεται χρήση του λειτουργικού βιβλίου του Τριωδίου στις ακολουθίες της Εκκλησίας και ολοκληρώνεται το πρωί του Αγίου και Μεγάλου Σαββάτου.

Όπως υπαινίσσεται το ανωτέρω δοξαστικό, η Κυριακή του Τελώνου και του Φαρισαίου δεν ήταν η πρώτη Κυριακή της περιόδου του Τριωδίου, αλλά η τρίτη κατά σειρά Κυριακή της Μεγάλης Τεσσαρακοστής, όπου στο μέσο της προβαλλόταν από την Εκκλησία η αντίθεση δυο τρόπων ζωής και επιδιωκόταν να γίνει κατανοητό από τους πιστούς πως δεν σώζεται ο άνθρωπος μόνο από την τήρηση του Νόμου, αλλά απαιτείται η ηθική και ψυχική καθαρότητα, σε συνδυασμό με άλλες αρετές όπου τότε ο άνθρωπος αποδέχεται τη χάρη του Θεού και σώζεται.

Η Κυριακή της Σταυροπροσκυνήσεως ως ημέρα προσκύνησης του Τιμίου Σταυρού ορίστηκε κατά την πορεία του χρόνου ίσως λόγω της μεταθέσεως της εορτής της ευρέσεως του Τιμίου Σταυρού μετά των τιμίων ήλων που εορτάζεται στις 6 Μαρτίου («*Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ μνήμη τῆς εὐρέσεως τοῦ τιμίου Σταυροῦ μετὰ τῶν τιμίων ἥλων, ὑπὸ τῆς μακαρίας Ἑλένης*» Συναξάρι 6^{ης} Μαρτίου). Επειδή η 6^η Μαρτίου συμπίπτει, συνήθως, ημέρα κατά την οποία δεν μπορεί να γίνει επίσημος εορτασμός λόγω του «πένθιμου» της Σαρακοστής μετετέθη αυτή η εορτή την 7^η Κυριακή των Νηστειῶν και έλαβε πλέον πανηγυρικό χαρακτήρα παρόλο που άλλαξε ακόμα και το περιεχόμενο της.

Κατάλοιπό λοιπόν του περιεχομένου της αφιέρωσης της 7^{ης} Κυριακής των Νηστειῶν στην παραβολή του Τελώνου και του Φαρισαίου αποτελεί όχι μόνο το δοξαστικό των αίνων του ὁρθρου αλλά και το πρώτο ιδιόμελο των αποστίχων του Κατανυκτικού εσπερινού της ίδιας Κυριακής

«Ἀτενίσαι τὸ ὄμμα εἰς οὐρανόν, οὐ τολμῶ ὁ τάλας ἐγώ, ἐκ τῶν πονηρῶν μου πράξεων, ἀλλ’ ὡς ὁ Τελώνης στενάξας κραυγάζω σοι· Ὁ Θεός, ἰλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ, καὶ φαρισαϊκῆς ὑποκρίσεως ῥῦσαι με, ὡς ὁ μόνος εὐσπλαγχνος».